Journal of Buddhist Education and Research
JBER ISSN: 2586-9434 (Print) No. S1 (May-July 2026)

Research Paper
JBER Scope: Education

การศึกษาองค์ประกอบของจรณทักษะของครู
A Study of Teacher's Soft Skills Components

ธญรดา พาลแพน[1], วัลนิกา ฉลากบาง[2], ทรัพย์หิรัญ จันทรักษ์[3]

[1,2,3]มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, สกลนคร, ประเทศไทย

Thayarada Palapan[1], Wannika Chalakbang[2], Sabhirun Jantarak[3]
[1,2,3]Sakon Nakhon Rajabhat University, Sakon nakhon, Thailand
✉: * papassawan68@gmail.com
(*Author Corresponding Email)

Received: 30 May 2026; Revised: 19 June 2026; Accepted: 03 July 2026
© The Author(s) 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาองค์ประกอบของจรณทักษะของครู โดยแบ่งการวิจัยออกเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นตอนที่ 1 การสังเคราะห์องค์ประกอบของจรณทักษะของครู โดยศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจำนวน 10 แหล่งที่ได้รับการตีพิมพ์ย้อนหลังไม่เกิน 10 ปี (พ.ศ. 2559-2568) และผ่านเกณฑ์คัดเลือกองค์ประกอบที่มีความถี่ตั้งแต่ร้อยละ 40 ขึ้นไป เครื่องมือที่ใช้ได้แก่ แบบสังเคราะห์เอกสาร สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ขั้นตอนที่ 2 การประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบจรณทักษะของครู โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการศึกษาพบว่าองค์ประกอบจรณทักษะของครูประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การสื่อสาร 2) การทำงานเป็นทีม 3) การคิด 4) ภาวะผู้นำ และ 5) การมีจริยธรรม ผลการประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบโดยรวมอยู่ในระดับ มาก ($\bar{x}$=4.23, S.D. =1.01)

คำสำคัญ: จรณทักษะของครู; การสื่อสาร; การทำงานเป็นทีม

Abstract

The objective of this research was to study the components of teachers' soft skills. The study was conducted in two phases. The first phase involved synthesizing the components of teachers' soft skills through a review of 10 relevant documents and research articles published within the last decade (2016–2025), applying a component frequency threshold of at least 40%. A document synthesis form was utilized as the research instrument, and the data were analyzed using frequencies and percentages. The second phase evaluated the suitability of the synthesized soft skill components. This assessment was conducted by a panel of five experts using a 5-point rating scale questionnaire. The data from this phase were analyzed using means and standard deviations. The findings revealed that teachers' soft skills comprise five core elements: 1) Communication, 2) Teamwork, 3) Thinking Skills, 4) Leadership, and 5) Ethics. Furthermore, the expert evaluation indicated that the suitability of all components was at a high level ($\bar{x}$=4.23, S.D. =1.01)

Keywords: Teacher’s soft skills; Communication; Teamwork**.**

1. บทนำ

โลกมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ส่งผลให้ทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตและการทำงานเปลี่ยนแปลงไป การศึกษาจึงต้องปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้พร้อมสำหรับโลกอนาคต โดยมีครู เป็นบุคลากรสำคัญที่สุดในการขับเคลื่อนคุณภาพการศึกษา (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2562). ในยุคที่ปัญญาประดิษฐ์ (AI) มีบทบาทมากขึ้น มนุษย์จำเป็นต้องปรับตัวด้วยการเรียนรู้ตลอดชีวิต จรณทักษะ (Soft Skills) หรือทักษะด้านอารมณ์ สังคม และพฤติกรรม เป็นทักษะที่ AI ไม่สามารถทดแทนได้ เช่น การสื่อสาร การทำงานเป็นทีม ภาวะผู้นำ และการมีจริยธรรม ทักษะเหล่านี้ส่งผลโดยตรงต่อประสิทธิภาพและความสำเร็จของงาน (แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579, 2560)

สำนักงานราชบัณฑิตยสถาน (2557) ให้ความหมาย จรณทักษะ ว่าเป็นทักษะที่เป็นลักษณะเฉพาะของบุคคลในเรื่องความฉลาดทางอารมณ์ การเข้าสังคม และอุปนิสัย ซึ่งช่วยให้ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างราบรื่นและประสบความสำเร็จ แม้กระทรวงศึกษาธิการจะไม่ได้ระบุคำว่า จรณทักษะโดยตรง แต่มาตรฐานวิชาชีพครูและแผนการศึกษาแห่งชาติได้กำหนดให้ครูต้องมีความสามารถในการสื่อสาร การทำงานร่วมกับผู้อื่น และความคิดสร้างสรรค์ อย่างไรก็ตาม ปัจจุบันพบว่าครูจำนวนมากแม้จะมีความรู้ความสามารถในวิชาที่สอนเป็นอย่างดี แต่การตระหนักถึงจรณทักษะ ซึ่งเป็นเครื่องมือสำคัญในการจัดการเรียนรู้และสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในสถานศึกษานั้น ยังคงเป็นส่วนที่ควรได้รับการพัฒนาเพิ่มเติม (สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา,2560)

สาเหตุสำคัญที่ทำให้ครูยังไม่ได้รับการพัฒนาจรณทักษะ เนื่องมาจากการผลิตและพัฒนาครูที่เน้นวิชาการเป็นหลัก ภาระงานที่มากเกินไป และการฝึกอบรมที่ไม่ตรงความต้องการ ด้วยเหตุดังกล่าวจึงจำเป็นต้องศึกษาองค์ประกอบของจรณทักษะของครู เพื่อนำไปสู่การทำความเข้าใจอย่างถูกต้อง และการประเมินอย่างตรงประเด็น (ปิยพงษ์ คล้ายคลึง, 2564) ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาองค์ประกอบของจรณทักษะของครู เพื่อยกระดับคุณภาพครูและจะส่งผลต่อไปยังคุณภาพผู้เรียน

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบของจรณทักษะของครู

3. วิธีดำเนินการวิจัย

3.1 ขอบเขตของการวิจัย กำหนดขอบเขตเนื้อหา แหล่งข้อมูลและตัวแปรในการวิจัย ดังนี้

การดำเนินการวิจัย มี 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การสังเคราะห์องค์ประกอบของจรณทักษะของครู

1.1 แหล่งข้อมูล

ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อที่ใช้ในการสังเคราะห์องค์ประกอบของจรณทักษะของครู จำนวน 10 แหล่ง โดยผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์การคัดเลือกเอกสารโดยมุ่งเน้นเอกสารและงานวิจัยที่

ตีพิมพ์ย้อนหลังไม่เกิน 10 ปี (พ.ศ. 2559-2568) ดังนี้ มนตรี อินทา (2562),อนวัช จิตรักษ์ (2562), ไหมไทย ไชยพันธุ์ (2565), จิตราภรณ์ วงศ์คำจันทร์ (2566), ชลวิช นัทธี (2566), มนัสวาท ไชยแสง (2567), วิทยาลัยการศึกษาตลอดชีวิต มช. (2568), Rebrina (2019), Fernandes (2021) และ Al-Fayez (2024)

1.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการสังเคราะห์ ได้แก่ แบบสังเคราะห์องค์ประกอบจรณทักษะของครู

1.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวกับจรณทักษะ จำนวน 10 แหล่ง แล้วนำมาสังเคราะห์องค์ประกอบ

1.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากแบบสังเคราะห์เอกสารจรณทักษะของครู มาสรุปโดยใช้เกณฑ์ความถี่ตั้งแต่ 4 ขึ้นไป หรือตั้งแต่ร้อยละ 40 ของความถี่ทั้งหมด มาเป็นองค์ประกอบของจรณทักษะของครู

1.5 สถิติที่ใช้ในการวิจัย

สถิติที่ใช้ในการสังเคราะห์องค์ประกอบ ได้แก่ ความถี่และร้อยละ

ขั้นตอนที่ 2 ประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบจรณทักษะของครู

2.1 กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ในการประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบจรณทักษะ ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง โดยผู้วิจัยกำหนดคุณสมบัติ ดังนี้

2.1.1อาจารย์ในระดับมหาวิทยาลัย มีตำแหน่งทางวิชาการไม่ต่ำกว่าผู้ช่วยศาสตราจารย์ คุณวุฒิระดับปริญญาเอก สาขาวิชาที่เกี่ยวข้องหรือสัมพันธ์กับการศึกษา ประสบการณ์ทำงานไม่น้อยกว่า 5 ปี จำนวน 1 คน

2.1.2 ผู้บริหารโรงเรียน วิทยฐานชำนาญการพิเศษ คุณวุมิไม่ต่ำกว่าระดับปริญญาโท สาขาวิชาเกี่ยวข้องหรือสัมพันธ์กับการศึกษา ประสบการณ์ทำงาน ในตำแหน่งไม่น้อยกว่า 5 ปี จำนวน 2 คน

2.1.3 ครู วิทยฐานะชำนาญการพิเศษ คุณวุฒิไม่ต่ำกว่าระดับปริญญาโทสาขาวิชาเกี่ยวข้องหรือสัมพันธ์กับการศึกษา ประสบการณ์ทำงานไม่น้อยกว่า 10 ปี

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

2.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถาม ดังนี้

ผู้วิจัยดำเนินการขออนุญาต จัดส่งแบบสอบถามล่วงหน้า 7 วัน และเก็บข้อมูลตามนัดหมาย

2.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และให้ความหมาย ของค่าเฉลี่ยเป็นรายข้อ ผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์ในการแปลความหมายค่าเฉลี่ย ตามเกณฑ์ของ วาโร เพ็งสวัสดิ์ (2568) ดังนี้

4.51-5.00 หมายถึง องค์ประกอบมีความเหมาะสม อยู่ในระดับมากที่สุด

3.51-4.50 หมายถึง องค์ประกอบมีความเหมาะสม อยู่ในระดับมาก

2.51-3.50 หมายถึง องค์ประกอบมีความเหมาะสม อยู่ในระดับปานกลาง

1.51-2.50 หมายถึง องค์ประกอบมีความเหมาะสม อยู่ในระดับน้อย

1.00-1.50 หมายถึง องค์ประกอบมีความเหมาะสม อยู่ในระดับน้อยที่สุด

ผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.51 ขึ้นไป ถือว่าองค์ประกอบของจรณทักษะมีความเหมาะสม

2.5 สถิติที่ใช้ในการวิจัย

สถิติที่ใช้ในการประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

4. ผลการวิจัย

ผลการสังเคราะห์องค์ประกอบของจรณทักษะของครูจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จำนวน 10 แหล่ง โดยใช้เกณฑ์การพิจารณาองค์ประกอบที่มีความถี่ตั้งแต่ 4 หรือร้อยละ 40 ขึ้นไป ทำให้ได้องค์ประกอบจำนวน 5 องค์ประกอบ ดังภาพประกอบที่ 1

เนื่องจากบางองค์ประกอบมีความหมายทีเหมือนกัน ผู้วิจัยจึงสังเคราะห์องค์ประกอบที่มีความหมายคล้ายคลึงกันเข้าไว้ด้วยกัน รายละเอียดดังตาราง 1

ตารางที่ 1 ผลการสังเคราะห์องค์ประกอบของจรณทักษะของครู

ที่	องค์ประกอบแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู	ความถี่	ร้อยละ
1	การสื่อสาร	9	90
2	การทำงานเป็นทีม	9	90
3	การคิด	8	80
4	ภาวะผู้นำ	6	60
5	การมีจริยธรรม	4	40

จากตาราง 1 พบว่า องค์ประกอบของจรณทักษะของครูที่ผ่านเกณฑ์การคัดเลือก ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การสื่อสาร (ร้อยละ 90) 2) การทำงานเป็นทีม (ร้อยละ 90) 3) การคิด (ร้อยละ 80) 4) ภาวะผู้นำ (ร้อยละ 60) และ5) การมีจริยธรรม (ร้อยละ 40) ทั้งนี้ แม้ว่าองค์ประกอบด้าน การมีจริยธรรมจะมีความถี่ร้อยละ 40 ซึ่งเท่ากับเกณฑ์ขั้นต่ำพอดี แต่ผู้วิจัยพิจารณาแล้วเห็นสมควรให้คงไว้เป็นองค์ประกอบหลักที่สำคัญ เนื่องจากจรรยาบรรณและจริยธรรมวิชาชีพครูเป็นข้อกำหนดเชิงบรรทัด ตามมาตรฐานวิชาชีพของคุรุสภา ประกอบกับในบริบทปัจจุบันที่เทคโนโลยีและ AI เข้ามามีบทบาท จริยธรรมของครูในการคัดกรองข้อมูล การประเมินผลอย่างยุติธรรม และการเป็นแบบอย่างที่ดี ถือเป็นจรณทักษะขั้นสูงสุดที่เทคโนโลยีไม่สามารถทดแทนได้ ซึ่งสอดคล้องกับผลการประเมินของผู้ทรงคุณวุฒิที่ให้ความสำคัญกับองค์ประกอบนี้ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 4.28)"

จากนั้น ผู้วิจัยได้นำองค์ประกอบที่ได้จากการสังเคราะห์ไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบ ผลการประเมินสามารถสรุปรายละเอียดได้ดังตาราง 2

ตารางที่ 2 ผลการประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบของจรณทักษะของครู

ที่	องค์ประกอบ	ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$)	S.D.	แปลผล
1	การสื่อสาร	4.27	0.74	มาก
2	การทำงานเป็นทีม	4.29	1.13	มาก
3	การคิด	4.00	1.03	มาก
4	ภาวะผู้นำ	4.30	1.10	มาก
5	การมีจริยธรรม	4.28	1.05	มาก
	ภาพรวม	4.23	1.01	มาก

จากตารางที่ 2 ผลการประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบของจรณทักษะของครู พบว่า มีความเหมาะสมโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 4.23, S.D. = 1.01) เมื่อพิจารณารายองค์ประกอบ พบว่า องค์ประกอบที่ 4 ภาวะผู้นำ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{x}$ = 4.30, S.D. = 1.10) รองลงมา ได้แก่ องค์ประกอบที่ 2 การทำงานเป็นทีม ($\bar{x}$ = 4.29, S.D. = 1.13) องค์ประกอบที่ 5 การมีจริยธรรม ($\bar{x}$ = 4.28, S.D. = 1.05) องค์ประกอบที่ 1 การสื่อสาร ($\bar{x}$ = 4.27, S.D. = 0.74) และองค์ประกอบที่ 3 การคิด ($\bar{x}$ = 4.00, S.D. = 1.03) ตามลำดับ ทุกองค์ประกอบมีค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.51 ขึ้นไป จึงถือว่าเหมาะสมและสามารถคงไว้ในกรอบแนวคิดการวิจัยได้

5. อภิปรายผล

ผลการวิจัยนี้ได้สังเคราะห์องค์ประกอบจรณทักษะของครูจากงานวิจัยและเอกสารที่เกี่ยวข้องจำนวน 10 แหล่ง และได้ข้อสรุปที่สำคัญยิ่งว่า จรณทักษะของครู มี 5 องค์ประกอบหลักที่สำคัญ ได้แก่ การสื่อสาร การทำงานเป็นทีม การคิด ภาวะผู้นำ และการมีจริยธรรมซึ่งแต่ละองค์ประกอบเปรียบเสมือนฟันเฟืองที่ทำงานร่วมกันเพื่อขับเคลื่อนองค์กรให้บรรลุเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ มนตรี อิน

ตา (2562) และ จิตราภรณ์ วงศ์คำจันทร์ (2566) ที่พบองค์ประกอบทักษะเหล่านี้เป็นองค์ประกอบหลักที่จำเป็นสำหรับครูยุคใหม่...

การสื่อสาร (Communication) เป็นองค์ประกอบที่มีความถี่สูงสุดจากการสังเคราะห์เอกสาร ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Kurniadi & Mahaputra (2021) และ Al-Fayez (2024) ที่ระบุว่าการสื่อสารเป็นกระบวนการพื้นฐานที่ครอบคลุมพฤติกรรมมนุษย์ทุกมิติและเป็นหัวใจสำคัญของการสร้างความเข้าใจ โดยในบริบทวิชาชีพครู ทักษะการสื่อสารไม่ได้หมายถึงเพียงการพูดหรือเขียนเท่านั้น แต่ยังรวมถึงความสามารถในการถ่ายทอดความคิด ความรู้สึก และข้อมูลข่าวสารไปยังผู้รับได้อย่างชัดเจนและมีประสิทธิภาพ เพื่อสร้างปฏิสัมพันธ์ที่ดีและลดความขัดแย้งในการทำงาน ซึ่งสอดคล้องกับทัศนะของ มนตรี อินตา (2562) และ จิตราภรณ์ วงศ์คำจันทร์ (2566) ที่กล่าวว่าทักษะการสื่อสารเป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยให้การทำงานราบรื่นและสร้างความประทับใจให้แก่ผู้รับสาร

การทำงานเป็นทีม (Teamwork) ผลการวิจัยพบว่าเป็นทักษะสำคัญที่ครูต้องมีเพื่อขับเคลื่อนองค์กร ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ McEwan et al. (2017) ที่กล่าวว่าการทำงานเป็นทีมช่วยเพิ่มผลผลิต ปรับปรุงความสัมพันธ์ และลดความขัดแย้งในองค์กร การที่ครูมีความสามารถในการทำงานเป็นทีม ย่อมหมายถึงการมีส่วนร่วมในการวางแผน รับผิดชอบต่อผลลัพธ์ร่วมกัน และสร้างความไว้วางใจในหมู่คณะ สอดคล้องกับงานวิจัยของ อนวัช จิตรักษ์ (2562) และ ไหมไทย ไชยพันธุ์ (2565) ที่ระบุว่าการทำงานเป็นทีมเป็นจรณทักษะที่จำเป็นสำหรับครูในการสร้างพลังขับเคลื่อนทางการศึกษาที่มีประสิทธิภาพร่วมกับชุมชนและผู้ปกครอง

การคิด (Thinking) การพบว่าการคิดเป็นองค์ประกอบหลักนั้น สอดคล้องกับแนวคิดของ Di Carlo et al. (2023) และ Oluwaseyi (2024) ที่มองว่าการคิดเป็นกระบวนการทางปัญญาที่ช่วยให้มนุษย์เผชิญกับสถานการณ์ปัญหาและปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในยุคปัจจุบัน ทักษะการคิดทำหน้าที่เป็นเกราะป้องกันในการคัดกรองความจริงออกจากความเท็จและการตัดสินใจอย่างมีวิจารณญาณ ซึ่งสอดคล้องกับทัศนะของ มนตรี อินตา (2562) ที่อธิบายว่าทักษะการคิดเป็นความสามารถทางสติปัญญาและอารมณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ แยกแยะ และสร้างสรรค์สิ่งใหม่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ภาวะผู้นำ (Leadership) ผลการวิจัยยืนยันว่าครูจำเป็นต้องมีภาวะผู้นำ ซึ่งสอดคล้องกับนิยามของ Fennell (2021) ที่มองภาวะผู้นำว่าเป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงการปฏิบัติงานของผู้ตามให้บรรลุเป้าหมายที่มีประสิทธิภาพ สำหรับวิชาชีพครู ภาวะผู้นำคือศิลปะในการ "ครองใจคน" และการโน้มน้าวชักจูงให้เกิดความร่วมมือด้วยความเต็มใจ ดังที่ รพีพร ภูแล่นดี (2562) และ สุทธิกานต์ บริเอก (2564) ได้กล่าวไว้ว่า ภาวะผู้นำเป็นพฤติกรรมที่ใช้อิทธิพลสร้างแรงบันดาลใจมากกว่าการใช้อำนาจบังคับ ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญในการบริหารจัดการชั้นเรียนและการทำงานร่วมกับเพื่อนครู

การมีจริยธรรม (Ethical) ผลการวิจัยยืนยันว่าครูจำเป็นต้องมีจริยธรรม ซึ่งสอดคล้องกับนิยามของ Singer , P. (2023) ว่าคือ ศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับสิ่งที่เรียกว่าความดี ความเลว และความถูก ความผิดทางศีลธรรม โดยมุ่งเน้นไปที่การตั้งคำถามพื้นฐานเกี่ยวกับการตัดสินใจในชีวิตจริง รวมถึงการหามาตรฐานสากลเพื่อใช้ประเมินว่าการกระทำของมนุษย์นั้นถูกต้องหรือไม่ ดังที่ อมรรัตน์ วงศ์ศรียา (2562) และ รัตนากร มะ

หัตกุล (2561) ได้กล่าวไว้ว่า ครูต้องแสดงออกและใช้การตัดสินใจอย่างยุติธรรม โปร่งใส และรับผิดชอบ ปฏิบัติจนเป็นนิสัย ในการปฏิบัติหน้าที่ ทั้งการจัดการเรียนรู้ที่หล่อหลอมความรู้คู่คุณธรรมแก่ศิษย์อย่างปราศจากอคติ

เมื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ขององค์ประกอบทั้ง 5 ด้าน พบว่าจรณทักษะเหล่านี้ไม่ได้แยกขาดจากกัน แต่ทำงานร่วมกันในลักษณะบูรณาการ โดยมี การมีจริยธรรม เป็นรากฐานสำคัญ ที่คอยกำกับทิศทางการใช้การคิด และ ภาวะผู้นำอย่างสร้างสรรค์ ในขณะเดียวกัน การสื่อสาร และ การทำงานเป็นทีม ทำหน้าที่เป็นกลไกเชิงปฏิบัติ ที่ช่วยให้ครูสามารถถ่ายทอดคุณค่าและทักษะดังกล่าวไปสู่ผู้เรียนและเพื่อนร่วมงานได้อย่างเป็นรูปธรรม การบูรณาการทักษะทั้ง 5 ด้านนี้จึงไม่ใช่เพียงเพื่อการปฏิบัติงานตามหน้าที่ แต่เป็นการยกระดับศักยภาพของครูให้พร้อมรับมือกับความท้าทายในยุคดิจิทัลได้อย่างยั่งยืน

6. ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

ควรมีการนำองค์ประกอบจรณทักษะทั้ง 5 ด้านไปใช้เป็นกรอบในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมสำหรับครู เพื่อส่งเสริมการพัฒนาบุคลากรอย่างเป็นระบบต่อไป

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) เพื่อทดลองใช้แนวทางการพัฒนาจรณทักษะที่สร้างขึ้น หรือศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อการพัฒนาจรณทักษะของครู

เอกสารอ้างอิง

คณะกรรมการจัดทำพจนานุกรมศัพท์ศึกษาศาสตร์ร่วมสมัย ราชบัณฑิตยสถาน. (2557). *พจนานุกรมศัพท์ศึกษาศาสตร์ร่วมสมัย.*

จิตราภรณ์ วงศ์คำจันทร์. (2566). *รายงานโครงการวิจัยฉบับสมบูรณ์: โครงการการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ตามแนวจิตตปัญญาศึกษาผสานการเรียนรู้แบบเชิงรุก เพื่อเสริมสร้าง soft skills ของนักศึกษาวิชาชีพครูมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด.*

ชลวิช นัทธี. (2566). *หลักสูตรการพัฒนาทักษะทางสังคมที่จำเป็นในยุคดิจิทัลเพื่อรองรับการพัฒนาแห่งอนาคต* [เอกสารที่ไม่ได้ตีพิมพ์]. สำนักงานคณะกรรมการดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.

ปิยพงษ์ คล้ายคลึง. (2564). *การพัฒนาครูทั้งระบบ.* สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.

มนตรี อินทา. (2562). Soft skills: ทักษะที่จำเป็นสู่ความเป็นมืออาชีพของครูยุคใหม่. *วารสารวิชาการศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 20*(1), 153–167.

มนัสวาท ไชยแสง. (2567). แนวทางการพัฒนา soft skills ของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย. *วารสาร มจร อุบลปริทรรศน์, 10*(1), 687–702.

ไหมไทย ไชยพันธุ์. (2565). Soft skills: ทักษะสำคัญสำหรับครูในสังคมพหุวัฒนธรรม. *วารสารมหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์ สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 10*(1), 334–351.

รัตนากร มหัตกุล. (2561). *ประสิทธิผลการดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนโรงเรียนในเครืออัครสังฆมณฑลท่าแร่–หนองแสง* [วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร].

รพีพร ภูแล่นดี. (2562). *แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3* [วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม].

สุทธิกานต์ บริเอก. (2564). *ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของครูผู้สอนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22* [วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร].

อมรรัตน์ วงศ์ศรียา. (2562). *การพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนในโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.: กรณีโรงเรียนบ้านนาแมด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 2* [วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร].

วิทยาลัยการศึกษาตลอดชีวิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. (2568). *หลักสูตร Skills4Life.* มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. https://www.lifelong.cmu.ac.th/

สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา. (2560). *มาตรฐานวิชาชีพครู.* สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *นโยบายและแผนการศึกษาแห่งชาติ.* สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.

อนวัช จิตรักษ์. (2562). *ทักษะชีวิตและการทำงาน (soft skills) ของครูผู้ช่วยในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ* [วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยขอนแก่น].

Alfayez, W. B., & Al-Omari, A. (2024). The degree of Jordanian science teachers' practice of soft skills in the classroom. *Pegem Journal of Education and Instruction, 14*(2), 192–204. https://doi.org/10.47750/pegegog.14.02.21

Di Carlo, E., et al. (2023). "I should do her finger here, on her cheek—Hmm, to play or to draw? That's how one thinks": What preschoolers tell us about thinking through drawing. *Education Sciences, 13*(12), 1225. https://doi.org/10.3390/educsci13121225

Fennell, K. (2021). Conceptualizations of leadership and relevance to health and human service workforce development: A scoping review. *Journal of Multidisciplinary Healthcare, 14*, 3035–3051. https://doi.org/10.2147/JMDH.S329628

Fernandes, P. R., Jardim, J., & Lopes, M. C. (2021). The soft skills of special education teachers: Evidence from the literature. *Education Sciences, 11*(3), 125. https://doi.org/10.3390/educsci11030125

Kurniadi, W., & Mahaputra, M. R. (2021). Determination of communication in the organization: Non-verbal, oral, and written (A literature review). *Journal of Law, Politic and Humanities, 1*(4), 164–172.

McEwan, D., Ruissen, G. R., Eys, M. A., Zumbo, B. D., & Beauchamp, M. R. (2017). The effectiveness of teamwork training on teamwork behaviors and team performance: A systematic review and meta-analysis of controlled interventions. *PLOS ONE, 12*(1), Article e0169604. https://doi.org/10.1371/journal.pone.0169604

Oluwaseyi, J. (2024). *Cognitive psychology* [Unpublished manuscript]. ResearchGate. https://www.researchgate.net/publication/385884965_Cognitive_Psychology

Papandreou, M., & Kalouda, A. (2023). "I should do her finger here, on her cheek—Hmm, to play or to draw? That's how one thinks": What preschoolers tell us about thinking through drawing. *Education Sciences, 13*(12), 1225. https://doi.org/10.3390/educsci13121225

Rebrina, F. G., Khakimova, S. D., & Ishkinyaeva, A. R. (2019). Networking cooperation in forming soft skills of a new type of teacher. *Space and Culture, India, 7*(3), 168–177.

Singer, P. (2023). Ethics. In *Encyclopaedia Britannica*. https://www.britannica.com/topic/ethics-philosophy